ISSN:3030-3613 TADQIQOTLAR jahon ilmiy – metodik jurnali

POST-PANDEMIYA DAVRIDA TURIZM SOHASINING TIKLANISHI VA YANGI TENDENSIYALAR: COVID-19 DAN KEYINGI O‘ZGARISHLAR VA YANGI YO‘NALISHLAR

Jalilova Sarvinoz G'ayrat qizi
Toshkent Kimyo Xalqaro unversiteti.Bakalavr
jalilovasarvinoz32@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm sohasining COVID-19 pandemiyasi davrida yuzaga kelgan inqirozdan so‘nggi tiklanish jarayoni va global miqyosda shakllanayotgan yangi tendensiyalar ilmiy tahlil qilingan. Tadqiqotda ichki turizmning ommalashuvi, raqamlashtirish jarayonlari, sog‘lom va barqaror sayohatlarga bo‘lgan qiziqishning ortishi, shuningdek, texnologik innovatsiyalarning sohaga integratsiyasi yoritilgan. O‘zbekiston misolida olib borilgan siyosiy va amaliy chora-tadbirlar asosida turizm sohasining kelajakdagi rivojlanish istiqbollari asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: turizm, pandemiya, ichki turizm, innovatsiya, raqamlashtirish, barqarorlik, sog‘liqni saqlash, post-pandemiya.

Annotation This article provides a scientific analysis of the recovery process in the tourism sector following the COVID-19 pandemic and the emerging global trends in the post-pandemic period. The study examines the rise of domestic tourism, the advancement of digitalization, increasing interest in health and sustainable travel, as well as the integration of technological innovations into the sector. Using Uzbekistan as a case study, the article presents an analysis of policy initiatives and practical measures, outlining future development prospects in the tourism industry.

Keywords: tourism, pandemic, domestic tourism, innovation, digitalization, sustainability, healthcare, post-pandemic.

Аннотация: В статье представлен научный анализ процесса восстановления туристической отрасли после пандемии COVID-19, а также формирующихся глобальных тенденций в постпандемийный период. Исследование охватывает рост внутреннего туризма, развитие цифровизации, возросший интерес к оздоровительному и устойчивому туризму, а также интеграцию технологических инноваций в отрасль. На примере Узбекистана рассматриваются политические инициативы и практические меры, определяющие перспективы дальнейшего развития туризма.

Ключевые слова: туризм, пандемия, внутренний туризм, инновации, цифровизация, устойчивость, здравоохранение, постпандемийный

Kirish:COVID-19 pandemiyasi butun dunyo turizm sanoatini jiddiy sinovdan o‘tkazdi. 2020-yildan boshlab millionlab sayyohlarning harakati to‘xtadi, xalqaro

chegara va reyslar yopildi, mehmonxonalar va ekskursiya xizmatlari faoliyati to‘xtatildi. Bu holat turizm sohasini iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik jihatdan tubdan qayta ko‘rib chiqishga undadi. Ushbu maqolada aynan ushbu o‘zgarishlar, tiklanish bosqichlari va yangi rivojlanish yo‘nalishlari atroflicha tahlil qilinadi.

Asosiy qism

COVID-19 pandemiyasining turizmga ta’siri

Pandemiya boshlanishi bilan turizm sohasida quyidagi salbiy holatlar yuzaga keldi:

- 2020-yilda xalqaro sayyohlar soni 74% ga kamaydi (UNWTO ma’lumotlariga ko‘ra);
- Ko‘plab davlatlarda minglab mehmonxonalar vaqtincha yoki butunlay yopildi;
- Turizm bilan bog‘liq ish o‘rinlarining 60% dan ortig‘i yo‘qolish xavfi ostida qoldi;
- Sog‘liqni saqlash xavotirlari sababli sayyohlik joylariga talab keskin kamaydi.

Tiklanish jarayoni va strategik yondashuvlar

Post-pandemiya bosqichida quyidagi ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi:

- Ichki turizm rivojlandi — aholining o‘z mamlakati bo‘ylab sayohat qilishga qiziqishi ortdi;
- Sog‘lom sayohatlarga (wellness tourism) bo‘lgan talab oshdi: tog‘li hududlar, sanatoriylar va ekologik yo‘nalishlar ommalashdi;
- Moslashuvchan xizmatlar rivojlandi — bepul bekor qilish imkoniyati, shaxsiylashtirilgan ekskursiyalar va xizmatlar taklif etila boshlandi.

Texnologik innovatsiyalar va raqamlashtirish

- Virtual turizm (VR/AR) orqali masofaviy ekskursiyalarni amalga oshirish imkoniyati yaratildi;
- Sun’iy intellekt (AI) va katta ma’lumotlar (Big Data) asosida individual ehtiyojlarga mos xizmatlar taklif qilinmoqda;
- Onlayn bronlash va to‘lov tizimlari keng ommalashdi;
- Chatbotlar va AI-gidlar sayyohlarga interaktiv xizmatlar ko‘rsatmoqda.

Barqaror va ekologik turizm yo‘nalishlari

- Ekoturizm – atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan sayohat turlari ommalashdi;
- "Slow tourism" — sekin, madaniy va tarixiy jihatdan boy joylarga sayohat qilish formati rivojlandi;
- Kichik guruhli va individual sayohatlar — epidemiologik xavfsizlikni ta’minlashda samarali shakl sifatida qaralmoqda.

O‘zbekiston misolida turizm sohasidagi yangi yo‘nalishlar

- “Yangi O‘zbekiston sayyohligi”, “Ichki turizm 2023” kabi ichki turizm dasturlari yo‘lga qo‘yildi;
- Samarqandda turizm texnoparki tashkil etilib, IT va turizm integratsiyasi boshlangan;
- Ziyorat va madaniy turizm yo‘nalishlari bo‘yicha xorijiy sayyohlar soni ortmoqda;

Toshkent, Buxoro, Xiva kabi shaharlarda barqaror va raqamli turizm xizmatlari joriy etilmoqda.

Xulosa va takliflar

COVID-19 pandemiyasi global turizm tizimini tubdan o‘zgartirdi. Endilikda turizm sohasi:

- ekologik xavfsizlik,
- raqamli xizmatlar,
- sog‘liqni saqlash,
- va barqarorlik tamoyillari asosida rivojlanmoqda.

Takliflar:

1. Raqamli platformalarni rivojlantirish va startaplarga investitsiya jalb qilish;
2. Ichki turizmni rag‘batlantirish maqsadida subsidiya va soliq imtiyozlari ajratish;
3. Ekoturizm va sog‘lom turizm loyihalarini davlat grantlari bilan qo‘llab-quvvatlash;
4. Turizm sohasida kadrlar malakasini oshirish bo‘yicha innovatsion ta’lim dasturlarini kengaytirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **UNWTO (2023)** *Tourism Recovery Dashboard*. United Nations World Tourism Organization. https://www.unwto.org/tourism-data
2. **OECD (2022)** *Rebuilding Tourism for the Future: COVID-19 Policy Responses and Recovery*. Organisation for Economic Co-operation and Development. https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses
3. **Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2021)** *Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19. Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 1–20. https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1758708
4. **O‘zbekiston Respublikasi Turizm qo‘mitasi (2023)** *Rasmiy axborot va statistik ma’lumotlar*. https://uzbektourism.uz
5. **Sharipov, M. (2024)** *Post-pandemiya davrida turizmni rivojlantirish strategiyalari*. Ilmiy-amaliy jurnal “Iqtisod va Turizm”, №1(45), 34–41